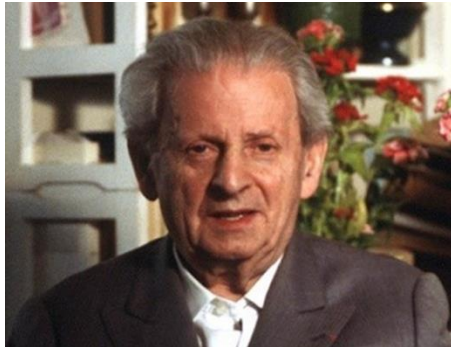
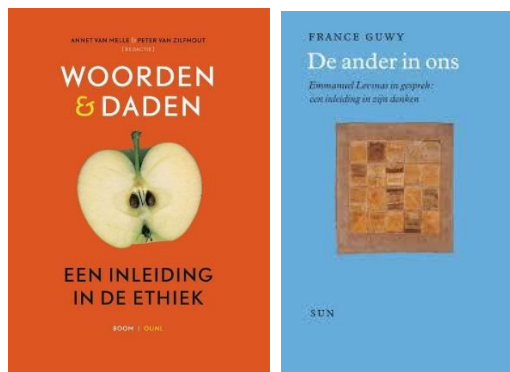

Programma:**Een kennismaking met Levinas
12 t/m 16 augustus 2024**

Iedereen wordt op het werk en in het dagelijks leven geconfronteerd met de morele vraag: 'Hoe te handelen?'. Het werk van de joodse denker Emmanuel Levinas (1906-1995) biedt – in de schaduw van Auschwitz – een ethische benadering die stelt dat het appèl van de ander(e) het uitgangspunt van ons handelen zou horen te zijn. Als we luisteren naar het gelaat van de Ander, aldus Levinas, zullen we vanzelf ethisch verantwoord handelen.

De summerschool is er vooral op gericht erachter te komen wat Levinas hiermee bedoelt. We bespreken echter ook de opvattingen van Aristoteles, Immanuel Kant, Thich Nhat Hanh en Antonio Damasio. Bovendien voeren we dilemmaberaad en vragen ons af of Levinas' ethische benadering het ook mogelijk maakt ons verantwoordelijk te voelen voor de bomen, de beken en de beesten.

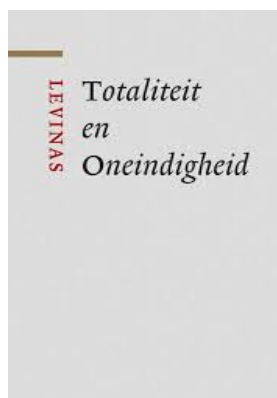
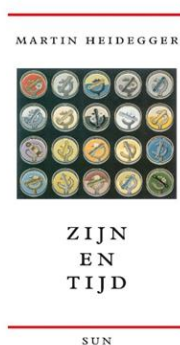
Dag 1 Ethiek

- Inleiding: *Ethiek*
 - Aristoteles' eudaimonistische benadering: als gemeenschapswezen door gebruik van het vermogen verstandigheid voortreffelijkheid van karakter tonen, i.e. in staat zijn tot weloverwogen keuzes in het belang van de gemeenschap.
 - Immanuel Kants deontologische benadering: als rationeel en autonoom subject jezelf de categorische imperatief opleggen en daardoor doen wat je (als christen) behoort te doen.
 - John Stuart Mills utilitaristische benadering: vanuit morele sentimenten het schadebeginsel in acht nemen en daardoor zorgen voor het grootste geluk voor het grootste aantal levende wezens.
- Gesprek
- Documentaire: *Jij die mij aanziet. Een gesprek van France Guwy met Emmanuel Levinas* (IKON, 1986).

Dag 2

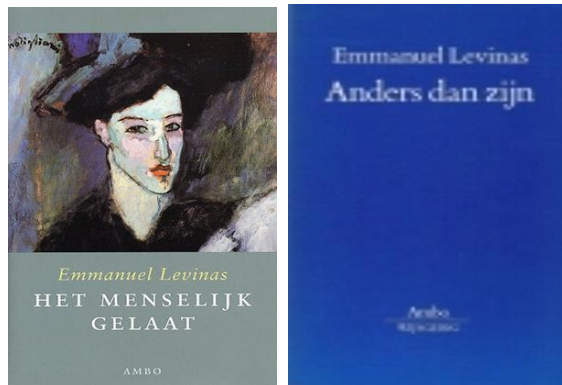
Het menselijk bestaan

- Bespreking:
Martin Heidegger: *Zijn en tijd*
Het zelf: erzijn, in de wereld zijn, medezijn en het ontwerp van ons bestaan ontwerpen vanuit het besef dat we in betrekkingen zijn en vanuit een gevoel van betrokkenheid.
- Bespreking:
Emmanuel Levinas: *Totaliteit en oneindigheid*
De mens is een levend wezen dat streeft te leven in genieting en (daarom) woont, werkt en kennis vergaart, het leven van de mens wordt bepaald door de verovering van het zijn, d.w.z. alles en iedereen, door de rede, de mens denkt en ontwerpt de totaliteit op totalitaire wijze.
- Gesprek

Dag 3

De ethische dimensie

- Bespreking:
Emmanuel Levinas: *Het menselijk gelaat*
De Westerse wijsbegeerte heeft als uitgangspunt: vrijheid, autonomie en de reductie van het Andere tot het Zelf(de) – ook de ethiek, de oor-sprong van de ethiek, van de filosofie met de heteronomie als grond-beginsel, is echter het gelaat van de Ander, het gaat erom te (leren) luisteren naar het gelaat van de Ander dat vraagt: "Laat mij ook in genieting leven!".
- Bespreking:
Emmanuel Levinas: *Anders dan zijn*
Gevoeligheid als de voorwaarde voor de mogelijkheid van de wens van het 'Ik' om te genieten, het voor-het-zelf, behoeftebevrediging en 'economie' en het 'me' aangesproken voelen door het lijden van de ander, het voor-de-ander, 'plaatsvervangend' en ethiek.
- Gesprek

Dag 4

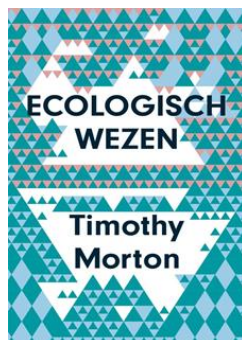
Levinas in praktijk

- Inleiding: *Ethiek, neurobiologie en boeddhisme*
Hoe leren we luisteren naar het gelaat van de Ander? Twee antwoorden:
 - De neurobioloog Antonio Damasio stelt vast dat wij over hersencapaciteit beschikken die ons in staat stelt te luisteren naar het gelaat van de Ander.
 - De boeddhistische leraar Thich Nhat Hanh stelt dat we kunnen oefenen voor een leven vanuit gevoeligheid: 'verwerkelijk de leegte' zodat je kunt luisteren naar het gelaat van de Ander.
- Oefening
- Inleiding: *Dilemmaberaad als toegepaste ethiek*
Dilemmaberaad, het 'stappenmodel' en het gebruik van de ethische benaderingen als 'vuistregels'.
- Casusbespreking

Dag 5

Levinas, de dieren en de 'oikos'

- Vooraf: *Levinas en de dieren*
"Het beest heeft een stomme kop"
- Bespreking:
Timothy Morton: *Ecologisch wezen*
Wij zijn (altijd / al) ecologische wezens, het meest fundamenteel ecologische feit is dat alle levensvormen met elkaar verbonden zijn, laten we dan ook op een ethische verantwoorde wijze omgaan met niet-menselijke levende wezens (bomen, beken en beesten).
- Gesprek